

ॐ नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः
हरिः ॐ

=====

3.4 तृतीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः - इष्टिहोमार्ति

Contents

3.4 तृतीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः - इष्टिहोमाभिधानं

1

ॐ नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः हरिः ॐ = = = = =

3.4 तृतीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः - इष्टिहोमाभिधानं

3.4 तृतीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः - इष्टिहोमाभिधानं

TS 3.4.1.1

वीतिं । वै । एतस्य । यज्ञः । ऋद्धयते । यस्य । हविः । अतिरिच्यत इत्यति - रिच्यते ।
सूर्यः । देवः । दिविषद्भ्य इति दिविषत् - भ्यः । इति । आह । बृहस्पतिना । च । एव
। अस्य । प्रजापतिनेति प्रजा - पतिना । च । यज्ञस्य । व्यृद्धमिति वि - ऋद्धम् । अपीति ।
वपति । रक्षांसि । वै । एतत् । पशुम् । सचन्ते । यत् । एकदेवत्यं इत्येक - देवत्यः ।
आलब्ध इत्या - लब्धः । भूयान् । भवति । यस्याः । ते । हरितः । गर्भः । इति । आह
। देवत्रेति देव - त्रा । एव । एनाम् । गमयति । रक्षसाम् । अपहत्या इत्यप - हृत्यै । एति
। वर्तन् । वर्तय । इति । आह । 1

TS 3.4.1.2

ब्रह्मणा । एव । एनम् । एति । वर्तयति । वीतिं । ते । भिनन्नि । तक्रीम् । इति । आह ।
यथायजुरिति यथा - यजुः । एव । एतत् । उरुद्रप्स इत्युरु - द्रप्सः । विश्वरूप इति विश्व -
रूपः । इन्दुः । इति । आह । प्रजेति प्र - जा । वै । पशवः । इन्दुः । प्रजयेति प्र - जया ।
एव । एनम् । पशुभिरिति पशु - भिः । समिति । अर्द्धयति । दिवम् । वै । यज्ञस्य । व्यृद्धमिति
वि-ऋद्धम् । गच्छति । पृथिवीम् । अतिरिक्तमित्यति - रिक्तम् । तत् । यत् । न । शमये-

"त् । आर्तिम् । एति । ऋच्छेत् । यजमानः । मही । द्यौः । पृथिवी । च । नः । इति । 2

TS 3.4.1.3

आह । द्यावापृथिवीभ्यामिति द्यावा - पृथिवीभ्याम् । एव । यज्ञस्य । व्यृद्धमिति वि - ऋद्धम् । च । अतिरिक्तमित्यति - रिक्तम् । च । शमयति । न । आर्तिम् । एति । ऋच्छति । यजमानः । भस्मना । अभि । समिति । ऊहति । स्वगाकृत्या इति स्वगा - कृत्यै । अथो इति । अनयोः । वै । एषः । गर्भः । अनयोः । एव । एनम् । दुधाति । यत् । अवघेदित्यव - घेत् । अतीति । तत् । रेचयेत् । यत् । न । अवघेदित्यव - घेत् । पशोः । आलब्धस्येत्या - लब्धस्य । न । अवेति । घेत् । पुरस्तात् । नाभ्याः । अन्यत् । अवघेदित्यव - घेत् । उपरिष्ठात् । अन्यत् । पुरस्तात् । वै । नाभ्यै । 3

TS 3.4.1.4

प्राण इति प्र - अनः । उपरिष्ठात् । अपान इत्यप - अनः । यावान् । एव । पशुः । तस्य । अवेति । द्यति । विष्णवे । शिपिविष्टायेति शिपि - विष्टाय । जुहोति । यत् । वै । यज्ञस्य । अतिरिच्यत् इत्यति - रिच्यते । यः । पशोः । भूमा । या । पुष्टिः । तत् । विष्णुः । शिपिविष्ट इति शिपि - विष्टः । अतिरिक्त इत्यति - रिक्ते । एव । अतिरिक्तमित्यति - रिक्तम् । दुधाति । अतिरिक्तस्येत्यति - रिक्तस्य । शान्त्यै । अष्टापृडित्यष्टा - पृट् । हिरण्यम् । दक्षिणा । अष्टापदीत्यष्टा - पदी । हि । एषा । आत्मा । नवमः । पशोः । आस्यै । अन्तरकोश इत्यन्तर - कोशे । उष्णीषेण । आविष्टितमित्या - विष्टितम् । भवति । एवम् । इव । हि । पशुः । उल्बम् । इव () । चर्म । इव । मांसम् । इव । अस्थि । इव । यावान् । एव । पशुः । तम् । आत्मा । अवेति । रुन्धे । यस्य । एषा । यज्ञे । प्रायश्चित्तिः । क्रियते । इष्ट्वा । वसीयान् । भवति ॥ 4

(वर्तयत्याह-न इति-वै नाभ्या-उल्बमिवै-कविशतिश्च) (A1)

TS 3.4.2.1

एति॑ । वा॒यो इति॑ । भू॒ष । शु॒चि॒पा इति॑ शुचि॑ - पाः । उपेति॑ । नः । स॒हस्र॑म् । ते ।
 नि॒युत॑ इति॑ नि - युतः । वि॒श्व॒वा॒रेति॑ विश्व॑ - वा॒र ॥ उपो॑ इति॑ । ते । अ॒न्धः । म॒घम्
 । अ॒यामि॑ । य॒स्य॑ । दे॒व । दु॒धिषे॑ । पू॒र्व॒पेय॑मिति॑ पू॒र्व - पेय॑म् ॥ आ॒कू॒त्या इत्या॑-कू॒त्यै
 । त्वा॒ । का॒माय॑ । त्वा॒ । स॒मृ॒ध इति॑ सं - ऋ॒धे॑ । त्वा॒ । कि॒क्कि॒टा । ते । म॒नः ।
 प्र॒जाप॑तय॒ इति॑ प्र॒जा - प॒तये॑ । स्वाहा॑ । कि॒क्कि॒टा । ते । प्रा॒णमि॑ति॑ प्र - अ॒नम् । वा॒यवे॑ ।
 स्वाहा॑ । कि॒क्कि॒टा । ते । चक्षुः॑ । सू॒र्याय॑ । स्वाहा॑ । कि॒क्कि॒टा । ते । श्रोत्र॑म् । द्यावा॑पृ॒थि॒वीभ्या॑मिति॑ द्यावा॑-पृ॒थि॒वीभ्या॑म् । स्वाहा॑ । कि॒क्कि॒टा । ते । वा॒चम् । सर॑स्वत्यै । स्वाहा॑ । 5

TS 3.4.2.2

त्वम् । तु॒रीया॑ । व॒शिनी॑ । व॒शा । अ॒सि । स॒कृत् । यत् । त्वा॒ । म॒नसा॑ । ग॒र्भः । एति॑ ।
 अ॒शय॑त् ॥ व॒शा । त्वम् । व॒शिनी॑ । ग॒च्छ । दे॒वान् । स॒त्याः । स॒न्तु । यज॑मानस्य । का॒माः
 ॥ अ॒जा । अ॒सि । र॒यि॒ष्ठेति॑ रयि॑ - स्था । पृ॒थि॒व्याम् । सी॒दु । ऊ॒र्द्धा । अ॒न्तरि॑क्षम् । उपेति॑
 । तिष्ठ॑स्व । दि॒वि । ते । बृ॒हत् । भाः ॥ त॒न्तुम् । त॒न्वन् । रज॑सः । भा॒नुम् । अ॒न्वि॒ति
 । इ॒हि । ज्योति॑ष्मतः । प॒थः । र॒क्ष । धि॒या । कृ॒तान् ॥ अ॒नु॒ल॒ब॒णम् । व॒यत् । जो॒गु॒वाम्
 । अ॒पः । म॒नुः() । भ॒व । ज॒नय॑ । दै॒व्यम् । ज॒नम् ॥ म॒नसः॑ । ह॒विः । अ॒सि । प्र॒जा॒प॑तेरिति॑ प्र॒जा - प॒तेः । वर्णः॑ । गा॒त्रा॒णाम् । ते । गा॒त्र॒भाज॑ इति॑ गा॒त्र - भाजः॑ । भू॒या॒स्म ॥ 6

(सर॑स्वत्यै स्वाहा - मनु - स्त्रयो॑दश च) (A2)

TS 3.4.3.1

इ॒मे इति॑ । वै । स॒ह । आ॒स्ताम् । ते इति॑ । वा॒युः । वी॒ति॑ । अ॒वा॒त् । ते इति॑ । ग॒र्भम्
 । अ॒दु॒धा॒ताम् । तम् । सोमः॑ । प्रेति॑ । अ॒ज॒न॒यत् । अ॒ग्निः । अ॒ग्र॒स॒त् । सः । ए॒तम् ।

प्रजापतिरिति प्रजा - पतिः । अग्नेयम् । अष्टाकपालमित्यष्टा - कपालम् । अपश्यत् । तम् । निरिति । अवपत् । तेन । एव । एनाम् । अग्नेः । अधि । निरिति । अक्रीणात् । तस्मात् । अपीति । अन्यदेवत्यामित्यन्य - देवत्याम् । आलभमान इत्या - लभमानः । अग्नेयम् । अष्टाकपालमित्यष्टा-कपालम् । पुरस्तात् । निरिति । वपेत् । अग्नेः । एव । एनाम् । अधीति । निष्क्रीयेति निः - क्रीयं । एति । लभते । यत् । 7

TS 3.4.3.2

वायुः । व्यवदिति वि - अवात् । तस्मात् । वायव्याम् । यत् । इमे इति । गर्भम् । अदधाताम् । तस्मात् । द्यावापृथिव्येति द्यावा - पृथिव्याम् । यत् । सोमः । प्रेति । अजनयत् । अग्निः । अग्रसत् । तस्मात् । अग्नीषोमीयेत्यग्नी-सोमीयाम् । यत् । अनयोः । वियत्योरिति वि - यत्योः । वाक् । अवदत् । तस्मात् । सारस्वती । यत् । प्रजापतिरिति प्रजा - पतिः । अग्नेः । अधीति । निरक्रीणादिति निः - अक्रीणात् । तस्मात् । प्राजापत्येति प्राजा - पत्या । सा । वै । एषा । सर्वदेवत्येति सर्व - देवत्याम् । यत् । अजा । वशा । वायव्याम् । एति । लभेत् । भूतिकाम इति भूति - कामः । वायुः । वै । क्षेपिष्ठा । देवता । वायुम् । एव । स्वेन । 8

TS 3.4.3.3

भागधेयेनेति भाग - धेयेन । उपेति । धावति । सः । एव । एनम् । भूतिम् । गमयति । द्यावापृथिव्यामिति द्यावा - पृथिव्याम् । एति । लभेत् । कृषमाणः । प्रतिष्ठाकाम इति प्रतिष्ठा-कामः । दिवः । एव । अस्मै । पर्जन्यः । वरुषति । वीति । अस्याम् । ओषधयः । रोहन्ति । समर्द्धुकमिति सं - अर्द्धुकम् । अस्य । सस्यम् । भवति । अग्नीषोमीयामित्यग्नी-सोमीयाम् । एति । लभेत् । यः । कामयेत । अन्नवान्नित्यन्न - वान् । अन्नाद इत्यन्न - अदः । स्याम् । इति । अग्निना । एव । अन्नम् । अवेति । रुन्धे । सोमेन । अन्नाद्यमित्यन्न - अद्यम् । अन्नवान्नित्यन्न - वान् । एव । अन्नाद इत्यन्न - अदः । भवति । सारस्वतीम् । एति । लभेत् । यः । 9

TS 3.4.3.4

ई॒श्वरः । वा॒चः । व॒दि॒तोः । स॒न् । वाच॑म् । न । व॒दे॒त् । वाक् । वै । सर॑स्वती ।
 सर॑स्वतीम् । ए॒व । स्वेन॑ । भा॒ग॒धे॒ये॒नेति॑ भा॒ग - धे॒येन॑ । उ॒पेति॑ । धा॒व॒ति । सा । ए॒व ।
 अ॒स्मिन् । वाच॑म् । दु॒धा॒ति । प्रा॒जा॒प॒त्यामि॑ति प्रा॒जा - प॒त्याम् । एति॑ । ल॒भे॒त् । यः ।
 का॒मये॑त् । अ॒न॒भि॒जि॒त॒मित्य॑न॒भि - जि॒त॒म् । अ॒भी॒ति । ज॒ये॒य॒म् । इति॑ । प्र॒जाप॑तिरिति॑
 प्र॒जा - प॒तिः । सर्वाः॑ । दे॒वताः॑ । दे॒वता॑भिः । ए॒व । अ॒न॒भि॒जि॒त॒मित्य॑न॒भि - जि॒त॒म् ।
 अ॒भी॒ति । ज॒य॒ति । वा॒य॒व्य॒या । उ॒पा॒क॒रो॒तीयु॑प - आ॒क॒रो॒ति । वा॒योः । ए॒व । ए॒नाम् ।
 अ॒व॒रु॒द्धये॑त्य॒व - रु॒द्धय॑ । एति॑ । ल॒भ॒ते । आ॒कू॒त्या इ॒त्या - कू॒त्यै । त्वा । का॒मा॒य । त्वा । 10

TS 3.4.3.5

इति॑ । आ॒ह । य॒था॒य॒जु॒रिति॑ यथा - य॒जुः । ए॒व । ए॒तत् । कि॒क्कि॒टा॒का॒र॒मि॑ति॑ कि॒क्कि॒टा -
 का॒र॑म् । जु॒हो॒ति । कि॒क्कि॒टा॒का॒रे॒णेति॑ कि॒क्कि॒टा - का॒रेण॑ । वै । ग्रा॒म्याः । प॒शवः॑ । र॒म्-
 न्ते । प्रेति॑ । आ॒र॒ण्याः । प॒त॒न्ति । यत् । कि॒क्कि॒टा॒का॒र॒मि॑ति॑ कि॒क्कि॒टा - का॒र॑म् । जु॒हो॒ति॑
 । ग्रा॒म्याणा॑म् । प॒शूना॑म् । धृ॒त्यै । पर्य॑ग्रा॒वि॒ति परि॑-अ॒ग्नौ । क्रि॒य॒मा॒णे । जु॒हो॒ति । जी॒व॒-
 न्ती॑म् । ए॒व । ए॒नाम् । सु॒व॒र्ग॒मि॑ति॑ सु॒वः - ग॒म् । लो॒क॒म् । ग॒म॒य॒ति । त्वम् । त॒री॒या॑
 । व॒शिनी॑ । व॒शा । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । दे॒व॒त्रे॒ति दे॒व - त्रा । ए॒व । ए॒नाम् । ग॒-
 म॒य॒ति । स॒त्याः । स॒न्तु । य॒ज॑मानस्य । का॒माः॑ । इति॑ । आ॒ह । ए॒षः । वै । का॒मः॑ । 11

TS 3.4.3.6

य॒ज॑मानस्य । यत् । अ॒ना॒र्तः । उ॒द॒च॒मि॒त्यु॒त् - ऋ॒च॑म् । ग॒च्छ॑ति । तस्मा॑त् । ए॒वम् । आ॒ह ।
 अ॒जा । अ॒सि । र॒यि॒ष्ठेति॑ रयि - स्था । इति॑ । आ॒ह । ए॒षु । ए॒व । ए॒नाम् । लो॒केषु॑
 । प्र॒ती॒ति । स्था॒प॒य॒ति । दि॒वि । ते । बृ॒हत् । भाः । इति॑ । आ॒ह । सु॒व॒र्ग इति॑ सु॒वः-
 गे । ए॒व । अ॒स्मै । लो॒के । ज्यो॑तिः । दु॒धा॒ति । त॒न्तु॑म् । त॒न्व॒न् । र॒ज॑सः । भा॒नुम् ।
 अ॒न्वि॒ति । इ॒हि । इति॑ । आ॒ह । इ॒मान् । ए॒व । अ॒स्मै । लो॒कान् । ज्यो॑तिष्मतः । क॒रो॒ति

। अनुल्बणम् । वयत् । जोगुवाम् । अपः । इति । 12

TS 3.4.3.7

आह । यत् । एव । यज्ञे । उल्बणम् । क्रियते । तस्य । एव । एषा । शान्तिः । मनुः । भव । जनय । दैव्यम् । जनम् । इति । आह । मानव्यः । वै । प्रजा इति प्र - जाः । ताः । एव । आद्याः । कुरुते । मनसः । हविः । असि । इति । आह । स्वगाकृत्या इति स्वगा - कृत्यै । गात्राणाम् । ते । गात्रभाज इति गात्र - भाजः । भूयास्म । इति । आह । आशिषमित्या - शिषम् । एव । एताम् । एति । शास्ते । तस्यै । वै । एतस्याः । एकम् । एव । अदेवयजनमित्यदेव - यजनम् । यत् । आलब्धायामित्या - लब्धायाम् । अभ्रः । 13

TS 3.4.3.8

भवति । यत् । आलब्धायामित्या - लब्धायाम् । अभ्रः । स्यात् । अफिस्वत्यप्-सु । वा । प्रवेशयेदिति प्र - वेशयेत् । सर्वाम् । वा । प्रेति । अशीयात् । यत् । अफिस्वत्यप् - सु । प्रवेशयेदिति प्र - वेशयेत् । यज्ञवेशसमिति यज्ञ - वेशसम् । कुर्यात् । सर्वाम् । एव । प्रेति । अशीयात् । इन्द्रियम् । एव । आत्मन् । धत्ते । सा । वै । एषा । त्रयाणाम् । एव । अवरुद्धेत्यव - रुद्धा । सँवथ्सरसद इति सँवथ्सर - सदः । सहस्रयाजिन इति सहस्र - याजिनः । गृहमेधिन इति गृह - मेधिनः । ते । एव । एतया । यजेरन् । तेषाम् । एव । एषा । आप्ता ॥ 14

(यथ् - स्वेन - सारस्वतीमा लभेत् यः - कामाय त्वा - कामो - ऽप् इत्य - भ्रो - द्विच-
त्वारिंशच्च) (A3)

TS 3.4.4.1

चित्तम् । च । चित्तिः । च । आकूतमित्या - कूतम् । च । आकूतिरित्या - कूतिः । च ।

विज्ञातमिति वि - ज्ञातम् । च । विज्ञानमिति वि-ज्ञानम् । च । मनः । च । शक्रः । च ।
 । दरशः । च । पूर्णमास इति पूर्ण - मासः । च । बृहत् । च । रथन्तरमिति रथं - त्रम्
 । च । प्रजापतिरिति प्रजा - पतिः । जयान् । इन्द्राय । वृष्णे । प्रेति । अयच्छत् । उग्रः
 । पृतनाज्येषु । तस्मै । विशः । समिति । अनुमन्तु । सर्वाः । सः । उग्रः । सः । हि
 । हव्यः । बभूव । देवासुरा इति देव - असुराः । संयन्ता इति सं - यन्ताः । आसन् । सः
 । इन्द्रः । प्रजापतिमिति प्रजा - पतिम् । उपेति () । अधावत् । तस्मै । एतान् । जयान्
 । प्रेति । अयच्छत् । तान् । अजुहोत् । ततः । वै । देवाः । असुरान् । अजयन् । यत्
 । अजयन् । तत् । जयानाम् । जयत्वमिति जय - त्वम् । स्पृद्धमानेन । एते । होतव्याः ।
 जयति । एव । ताम् । पृतनाम् ॥ 15

(उप - पञ्चविंशतिश्च) (A4)

TS 3.4.5.1

अग्निः । भूतानाम् । अधिपतिरित्यधि- पतिः । सः । मा । अवतु । इन्द्रः । ज्येष्ठानाम्
 । यमः । पृथिव्याः । वायुः । अन्तरिक्षस्य । सूर्यः । दिवः । चन्द्रमाः । नक्षत्राणाम् ।
 बृहस्पतिः । ब्रह्मणः । मित्रः । सत्यानाम् । वरुणः । अपाम् । समुद्रः । स्रोत्यानाम् ।
 अन्नम् । साम्राज्यानामिति सां - राज्यानाम् । अधिपतीत्यधि-पति । तत् । मा । अवतु । सोमः
 । ओषधीनाम् । सविता । प्रसवानामिति प्र - सवानाम् । रुद्रः । पशूनाम् । त्वष्टा । रूपाणाम्
 । विष्णुः । पर्वतानाम् । मरुतः । गुणानाम् । अधिपतय इत्यधि - पतयः । ते । मा ।
 अवन्तु । पितरः । पितामहाः । परे । अवरे () । तताः । ततामहाः । इह । मा । अवत
 ॥ अस्मिन् । ब्रह्मन् । अस्मिन् । क्षत्रे । अस्याम् । आशिषीत्या - शिषि । अस्याम् । पुरो-
 धायामिति पुरः - धायाम् । अस्मिन् । कर्मन् । अस्याम् । देवहूत्यामिति देव - हूत्याम् ॥ 16

(अवरे - सप्तदश च) (A5)

TS 3.4.6.1

दे॒वाः । वै । यत् । य॒ज्ञे । अ॒कुर्व॑त् । तत् । अ॒सुराः । अ॒कुर्व॑त् । ते । दे॒वाः । ए॒तान् ।
 अ॒भ्या॒ता॒नानि॑त्य॒भि - आ॒ता॒नान् । अ॒प॒श्य॑न् । तान् । अ॒भ्या॒त॒न्व॒तेत्य॑भि - आ॒त॒न्व॒त । यत् ।
 दे॒वाना॑म् । क॒र्म । आसी॑त् । आ॒द्ध्य॑त् । तत् । यत् । अ॒सुरा॑णाम् । न । तत् । आ॒द्ध्य॑त् ।
 । येन॑ । क॒र्मणा॑ । ई॒र्ष॑से॒त् । तत्र॑ । हो॒त॒व्याः । ऋ॒द्धो॒ति । ए॒व । तेन॑ । क॒र्मणा॑ । यत् ।
 । वि॒श्वे । दे॒वाः । सु॒मभ॑र॒न्निति॑ सं - अ॒भ॑र॒न् । तस्मा॑त् । अ॒भ्या॒ता॒ना इत्य॑भि - आ॒ता॒नाः ।
 वै॒श्वदे॒वा इति॑ वै॒श्व - दे॒वाः । यत् । प्र॒जाप॑तिरिति॑ प्र॒जा - प॑तिः । ज॒यान् । प्रेति॑ । अ॒यच्छ॑त् ।
 । तस्मा॑त् । ज॒याः । प्रा॒जाप॑त्या इति॑ प्रा॒जा-प॑त्याः । 17

TS 3.4.6.2

यत् । रा॒ष्ट्रभृ॑द्भिरिति॑ रा॒ष्ट्रभृ॑त् - भिः । रा॒ष्ट्रम् । एति॑ । अ॒द॒द॒त् । तत् । रा॒ष्ट्रभृ॑ता॒मिति॑ रा॒ष्ट्र -
 भृ॒ता॑म् । रा॒ष्ट्रभृ॑त्त्वमिति॑ रा॒ष्ट्रभृ॑त् - त्वम् । ते । दे॒वाः । अ॒भ्या॒ता॒नैरि॑त्य॒भि - आ॒ता॒नैः । अ॒सुरा॑न् ।
 । अ॒भ्या॒त॒न्व॒तेत्य॑भि - आ॒त॒न्व॒त । ज॒यैः । अ॒ज॒य॑न् । रा॒ष्ट्रभृ॑द्भिरिति॑ रा॒ष्ट्रभृ॑त् - भिः । रा॒ष्ट्रम् ।
 एति॑ । अ॒द॒द॒त् । यत् । दे॒वाः । अ॒भ्या॒ता॒नैरि॑त्य॒भि - आ॒ता॒नैः । अ॒सुरा॑न् । अ॒भ्या॒त॒न्व॒तेत्य॑भि
 - आ॒त॒न्व॒त । तत् । अ॒भ्या॒ता॒नाना॑मि॒त्य॒भि - आ॒ता॒नाना॑म् । अ॒भ्या॒ता॒न॒त्वमि॒त्य॒भ्या॒तान॑ - त्वम् ।
 यत् । ज॒यैः । अ॒ज॒य॑न् । तत् । ज॒या॑नाम् । ज॒य॒त्वमि॑ति॑ ज॒य - त्वम् । यत् । रा॒ष्ट्रभृ॑द्भिरिति॑
 रा॒ष्ट्रभृ॑त् - भिः । रा॒ष्ट्रम् । एति॑ । अ॒द॒द॒त् । तत् । रा॒ष्ट्रभृ॑ता॒मिति॑ रा॒ष्ट्र - भृ॒ता॑म् । रा॒ष्ट्रभृ॑त्त्वमिति॑
 रा॒ष्ट्रभृ॑त् - त्वम् । ततः॑ । दे॒वाः । अ॒भ॑व॒न् । परेति॑ । अ॒सुराः । यः । भ्रातृ॑व्यवा॒निति॑
 भ्रातृ॑व्य - वा॒न् । स्यात् । सः () । ए॒तान् । जुहु॑यात् । अ॒भ्या॒ता॒नैरि॑त्य॒भि-आ॒ता॒नैः । ए॒व ।
 । भ्रातृ॑व्यान् । अ॒भ्या॒त॒नु॒त् इत्य॑भि - आ॒त॒नु॒ते । ज॒यैः । ज॒य॑ति । रा॒ष्ट्रभृ॑द्भिरिति॑ रा॒ष्ट्रभृ॑त् -
 भिः । रा॒ष्ट्रम् । एति॑ । द॒त्ते । भ॑व॒न्ति । आ॒त्म॒ना । परेति॑ । अ॒स्य । भ्रातृ॑व्यः । भ॑व॒न्ति ॥ 18

(प्रा॒जाप॑त्याः-सौ॒ष्ट-ष्टा दंश॑ च) (A6)

TS 3.4.7.1

ऋताषाट् । ऋतधामेत्युत - धामा । अग्निः । गन्धर्वः । तस्य । ओषधयः । अप्सुरसः । ऊर्जः । नाम । सः । इदम् । ब्रह्म । क्षत्रम् । पातु । ताः । इदम् । ब्रह्म । क्षत्रम् । पान्तु । तस्मै । स्वाहा । ताभ्यः । स्वाहा । संहित इति सं - हितः । विश्वसामेति विश्व - सामा । सूर्यः । गन्धर्वः । तस्य । मरीचयः । अप्सुरसः । आयुव इत्या - युवः । सुषुम्न इति सु - सुम्नः । सूर्यरश्मिरिति सूर्य-रश्मिः । चन्द्रमा । गन्धर्वः । तस्य । नक्षत्राणि । अप्सुरसः । बेकुरयः । भुज्युः । सुपर्ण इति सु - पर्णः । यज्ञः । गन्धर्वः । तस्य । दक्षिणाः । अप्सुरसः । स्तवाः । प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः । विश्वकर्मेति विश्व - कर्मा । मनः । 19

TS 3.4.7.2

गन्धर्वः । तस्य । ऋक्सामानीत्यृक्-सामानि । अप्सुरसः । वह्नयः । इषिरः । विश्वव्यचा इति विश्व - व्यचाः । वातः । गन्धर्वः । तस्य । आपः । अप्सुरसः । मुदाः । भुवनस्य । पते । यस्य । ते । उपरि । गृहाः । इह । च ॥ सः । नः । रास्व । अज्यानिम् । रायः । पोषम् । सुवीर्यमिति सु - वीर्यम् । सुवत्सरीणामिति सं - वत्सरीणाम् । स्वस्तिम् ॥ परमेष्ठी । अधिपतिरित्यधि - पतिः । मृत्युः । गन्धर्वः । तस्य । विश्वम् । अप्सुरसः । भुवः । सुक्षितिरिति सु - क्षितिः । सुभूतिरिति सु - भूतिः । भद्रकृदिति भद्र - कृत् । सुवर्णानिति सुवः - वान् । पर्जन्यः । गन्धर्वः । तस्य । विद्युत इति वि-द्युतः । अप्सुरसः । रुचः । दूरेहेतिरिति दूरे - हेतिः । अमृडयः । 20

TS 3.4.7.3

मृत्युः । गन्धर्वः । तस्य । प्रजा इति प्र - जाः । अप्सुरसः । भीरुवः । चारुः । कृपणकाशीति कृपण-काशी । कामः । गन्धर्वः । तस्य । आधय इत्या - धयः । अप्सुरसः । शोचयन्तीः । नाम । सः । इदम् । ब्रह्म । क्षत्रम् । पातु । ताः । इदम् । ब्रह्म । क्षत्रम् । पान्तु । तस्मै । स्वाहा । ताभ्यः । स्वाहा । सः । नः । भुवनस्य । पते । यस्य । ते ।

उपरि॑ । गृहाः । इ॒ह । च ॥ उ॒रु । ब्र॒ह्म॑णे । अ॒स्मै । क्ष॒त्राय॑ । म॒हि॑ । श॒र्म । य॒च्छ ॥ 21

(मनो॑ - ऽमृ॒डयः॑ - षट्त्वारि॑ंशच्च) (A7)

TS 3.4.8.1

रा॒ष्ट्रकामा॑येति॑ रा॒ष्ट्र - का॒माय॑ । हो॒त॒व्याः॑ । रा॒ष्ट्रम् । वै । रा॒ष्ट्रभृ॑त॒ इति॑ रा॒ष्ट्र - भृ॑तः । रा॒ष्ट्रेण॑ । ए॒व । अ॒स्मै । रा॒ष्ट्रम् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । रा॒ष्ट्रम् । ए॒व । भ॒वति॑ । आ॒त्मनै॑ । हो॒त॒व्याः॑ । रा॒ष्ट्रम् । वै । रा॒ष्ट्रभृ॑त॒ इति॑ रा॒ष्ट्र - भृ॑तः । रा॒ष्ट्रम् । प्र॒जेति॑ प्र - जा । रा॒ष्ट्रम् । प॒शवः॑ । रा॒ष्ट्रम् । यत् । श्रेष्ठः॑ । भ॒वति॑ । रा॒ष्ट्रेण॑ । ए॒व । रा॒ष्ट्रम् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । वसि॑ष्ठः । स॒मा॒नाना॑म् । भ॒वति॑ । ग्राम॑कामा॑येति॑ ग्राम॑ - का॒माय॑ । हो॒त॒व्याः॑ । रा॒ष्ट्रम् । वै । रा॒ष्ट्रभृ॑त॒ इति॑ रा॒ष्ट्र-भृ॑तः । रा॒ष्ट्रम् । स॒जा॒ता इति॑ स - जा॒ताः । रा॒ष्ट्रेण॑ । ए॒व । अ॒स्मै । रा॒ष्ट्रम् । स॒जा॒तानिति॑ स - जा॒तान् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । ग्रामी॑ । 22

TS 3.4.8.2

ए॒व । भ॒वति॑ । अ॒धिदे॒वं इत्य॑धि - दे॒वने॑ । जु॒होति॑ । अ॒धिदे॒वं इत्य॑धि - दे॒वने॑ । ए॒व । अ॒स्मै । स॒जा॒तानिति॑ स-जा॒तान् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । ते । ए॒नम् । अ॒वरु॑द्धा इत्य॑व - रु॒द्धाः । उ॒पेति॑ । तिष्ठ॑न्ते । र॒थमु॑ख इति॑ रथ - मु॒खे । ओज॑स्काम॒स्येत्यो॑जः - का॒मस्य॑ । हो॒त॒व्याः॑ । ओजः॑ । वै । रा॒ष्ट्रभृ॑त॒ इति॑ रा॒ष्ट्र-भृ॑तः । ओजः॑ । रथः॑ । ओज॑सा । ए॒व । अ॒स्मै । ओजः॑ । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । ओज॑स्वी । ए॒व । भ॒वति॑ । यः । रा॒ष्ट्रात् । अ॒पभृ॑त॒ इत्य॑प - भृ॑तः । स्यात् । तस्मै॑ । हो॒त॒व्याः॑ । याव॑न्तः । अ॒स्य । रथाः॑ । स्युः । तान् । ब्रू॒यात् । यु॒द्धम् । इति॑ । रा॒ष्ट्रम् । ए॒व । अ॒स्मै । यु॒नक्ति॑ । 23

TS 3.4.8.3

आहु॑तय॒ इत्या॑ - हु॒तयः॑ । वै । ए॒तस्य॑ । अ॒कृ॒ताः । यस्य॑ । रा॒ष्ट्रम् । न । कल्प॑न्ते ।

स्व॒रु॒थस्येति॑ स्व - रु॒थस्य॑ । दक्षि॑णम् । च॒क्रम् । प्र॒वृ॒ह्येति॑ प्र - वृ॒ह्यं । ना॒डीम् । अ॒भीति॑ । जुहु॑यात् । आहु॑तीरित्या - हु॒तीः । ए॒व । अ॒स्य । क॒ल्पय॑ति । ताः । अ॒स्य । क॒ल्पमा॑नाः । रा॒ष्ट्रम् । अ॒न्विति॑ । क॒ल्पते॑ । स॒ग्रा॒म इति॑ सं - ग्रा॒मे । सँय॑त्त इति॑ सं - य॒त्ते । हो॒त॒व्याः । रा॒ष्ट्रम् । वै । रा॒ष्ट्रभृ॑त् इति॑ रा॒ष्ट्र - भृ॑तः । रा॒ष्ट्रे । खलु॑ । वै । ए॒ते । व्याय॑च्छन्त॒ इति॑ वि - आय॑च्छन्ते । ये । स॒ग्रा॒ममिति॑ सं - ग्रा॒मम् । सँय॑न्तीति॑ सं-य॒न्ति । यस्य॑ । पूर्॒वस्य॑ । जुह॑ति । सः । ए॒व । भ॒वति॑ । जय॑ति । तम् । स॒ग्रा॒ममिति॑ सं - ग्रा॒मम् । मा॒न्धुकः॑ । इ॒ध्मः । 24

TS 3.4.8.4

भ॒वति॑ । अ॒ङ्गाराः॑ । ए॒व । प्र॒ति॒वेष्ट॑माना॒ इति॑ प्रति - वेष्ट॑मानाः । अ॒मित्रा॑णाम् । अ॒स्य । से॒नाम् । प्र॒तीति॑ । वेष्ट॑यन्ति । यः । उ॒न्माद्ये॑दित्यु॒त् - माद्ये॑त् । तस्मै॑ । हो॒त॒व्याः । ग॒न्ध॒र्वा॒प्सर॑स॒ इति॑ ग॒न्धर्व॑ - अ॒प्सर॑सः । वै । ए॒तम् । उ॒दिति॑ । मा॒दय॑न्ति । यः । उ॒न्माद्य॑तीत्यु॒त् - माद्य॑ति । ए॒ते । खलु॑ । वै । ग॒न्ध॒र्वा॒प्सर॑स॒ इति॑ ग॒न्धर्व॑ - अ॒प्सर॑सः । यत् । रा॒ष्ट्रभृ॑त् इति॑ रा॒ष्ट्र - भृ॑तः । तस्मै॑ । स्वाहा॑ । ता॒भ्यः । स्वाहा॑ । इति॑ । जुहो॑ति । तेन॑ । ए॒व । ए॒नान् । श॒मय॑ति । नैय॑ग्रोधः । औदु॑बंरः । आश्व॑त्थः । प्लाक्षः॑ । इति॑ । इ॒ध्मः । भ॒वति॑ । ए॒ते । वै । ग॒न्ध॒र्वा॒प्सर॑सामिति॑ ग॒न्धर्व॑ - अ॒प्सर॑साम् । गृ॒हाः । स्वे । ए॒व । ए॒नान् । 25

TS 3.4.8.5

आ॒यत॑न् इत्या॑ - यत॑ने । श॒मय॑ति । अ॒भिच॑रतेत्य॑भि - चर॑ता । प्र॒तिलो॑ममिति॑ प्रति - लो॒मम् । हो॒त॒व्याः । प्रा॒णानिति॑ प्र - अ॒नान् । ए॒व । अ॒स्य । प्र॒तीचः॑ । प्र॒तीति॑ । यौति॑ । तम् । ततः॑ । येन॑ । केन॑ । च । स्तृ॒णुते॑ । स्व॒कृत॑ इति॑ स्व - कृ॒ते । इरि॑णे । जुहो॑ति । प्र॒दुर इति॑ प्र - दुरे । वा । ए॒तत् । वै । अ॒स्यै । निर॑ऋ॒तिगृही॑तमिति॑ निर॑ऋ॒ति - गृही॑तम् । निर॑ऋ॒तिगृही॑त् इति॑ निर॑ऋ॒ति-गृही॑ते । ए॒व । ए॒नम् । निर॑ऋ॒त्येति॑ निः-ऋ॒त्या । ग्रा॒हय॑ति । यत् । वा॒चः । क्रूर॑म् । तेन॑ । वर्ष॑ट् । करो॑ति । वा॒चः । ए॒व । ए॒नम् । क्रूरे॑ण । प्रेति॑ । वृ॒श्चति॑ । ता॒जक् । आ॒र्तिम् । एति॑ । ऋ॒च्छति॑ । यस्य॑ । का॒मये॑त । अ॒न्नाद्य॑मित्य॑न्न - अद्य॑म् । 26

TS 3.4.8.6

एति॑ । दु॒दी॒य॒ । इति॑ । तस्य॑ । सु॒भा॒या॑म् । उ॒त्ता॒न॒ इत्यु॑त् - ता॒नः । नि॒पद्ये॑ति॒ नि - पद्य॑
 । भुव॑नस्य । प॒ते । इति॑ । तृ॒णा॒नि । समि॑ति॒ । गृ॒ह्णी॒यात् । प्र॒जाप॑तिरिति॒ प्र॒जा - प॒तिः ।
 वै । भुव॑नस्य । प॒तिः । प्र॒जाप॑तिनेति॒ प्र॒जा - प॒तिना॒ । ए॒व । अ॒स्य॒ । अ॒न्नाद्य॑मित्य॒न्न -
 अद्य॑म् । एति॑ । दु॒त्ते । इ॒दम् । अ॒हम् । अ॒मुष्य॑ । आ॒मुष्या॑य॒णस्य॑ । अ॒न्नाद्य॑मित्य॒न्न - अद्य॑म्
 । ह॒रामि॑ । इति॑ । आ॒ह॒ । अ॒न्नाद्य॑मित्य॒न्न - अद्य॑म् । ए॒व । अ॒स्य॒ । ह॒रति॑ । ष॒ङ्गि॑रिति॒
 षट् - भिः । ह॒रति॑ । षट् । वै । ऋ॒तवः॑ । प्र॒जाप॑तिनेति॒ प्र॒जा-प॒तिना॒ । ए॒व । अ॒स्य॒ ।
 अ॒न्नाद्य॑मित्य॒न्न - अद्य॑म् । आ॒दाये॑त्या॒-दाय॑ । ऋ॒तवः॑ । अ॒स्मै । अनु॑ । प्रेति॑ । य॒च्छन्ति॑ । 27

TS 3.4.8.7

यः । ज्ये॒ष्ठब॑न्धुरिति॒ ज्ये॒ष्ठ - ब॑न्धुः । अप॑भूत॒ इत्यप॑ - भूतः । स्यात् । तम् । स्थलै॑ ।
 अ॒वसा॑य्येत्य॒व - सा॑य्य॒ । ब्र॒ह्मो॒दुन॑मिति॒ ब्रह्म॑ - ओ॒दुनम् । चतुः॑ शरा॒वमि॑ति॒ चतुः॑ - शरा॒वम् ।
 प॒त्त्वा । तस्मै॑ । हो॒त॒व्याः॑ । वर्ष्म॑ । वै । रा॒ष्ट्रभू॑त॒ इति॑ रा॒ष्ट्र - भू॑तः । वर्ष्म॑ । स्थल॑म् ।
 वर्ष्म॑णा । ए॒व । ए॒नम् । वर्ष्म॑ । सु॒मा॒ना॒ना॑म् । ग॒म॒यति॑ । चतुः॑ शरा॒व इति॑ चतुः॑ - शरा॒वः ।
 भ॒वति॑ । दि॒क्षु । ए॒व । प्र॒तीति॑ । ति॒ष्ठति॑ । क्षी॒रे । भ॒वति॑ । रुच॑म् । ए॒व । अ॒स्मिन् । दु॒धाति॑
 । उ॒दिति॑ । ह॒रति॑ । श्रु॒त॒त्वाये॑ति॒ श्रुत॑ - त्वा॒य॑ । सर्पि॑ष्वान् । भ॒वति॑ । मे॒द्व्य॒त्वाये॑ति॒ मेद्व्य॑-
 त्वा॒य॑ । च॒त्वारः॑ । आ॒रू॒षेयाः॑ । प्रेति॑ । अ॒श्नन्ति॑ । दि॒शाम् । ए॒व । ज्योति॑षि । जु॒होति॑ ॥ 28

(ग्रामी - यु॒नक्ती॑ - ध्मः - स्व ए॒वैना॑ - न॒न्नाद्य॑ - य॒च्छन्त्ये॑ - का॒न्न प॑ञ्चा॒शच्च॑) (A8)

TS 3.4.9.1

दे॒र्विकाः॑ । नि॒रिति॑ । वृ॒पेत् । प्र॒जाका॑म् इति॒ प्र॒जा - का॑म् । छ॒न्दा॑सि । वै । दे॒र्विकाः॑ ।
 छ॒न्दा॑सि । इ॒व । खलु॑ । वै । प्र॒जा इति॑ प्र॒जाः । छ॒न्दो॑भि॒रिति॑ छ॒न्दः॑ - भिः । ए॒व ।
 अ॒स्मै । प्र॒जा इति॑ प्र॒जाः । प्रेति॑ । ज॒न॒यति॑ । प्र॒थ॒मम् । धा॒तार॑म् । क॒रोति॑ । मि॒थुनी॑ ।

एव । तेन । करोति । अन्विति । एव । अस्मै । अनुमतिरित्यनु - मतिः । मन्यते । राते । राका । प्रेति । सिनीवाली । जनयति । प्रजास्विति प्र - जासु । एव । प्रजातास्विति प्र - जातासु । कुह्वी । वाचम् । दधाति । एताः । एव । निरिति । वपेत् । पशुकाम इति पशु - कामः । छन्दांसि । वै । देविकाः । छन्दांसि । 29

TS 3.4.9.2

इव । खलु । वै । पशवः । छन्दोभिरिति छन्दः - भिः । एव । अस्मै । पशून् । प्रेति । जनयति । प्रथमम् । धातारम् । करोति । प्रेति । एव । तेन । वापयति । अन्विति । एव । अस्मै । अनुमतिरित्यनु - मतिः । मन्यते । राते । राका । प्रेति । सिनीवाली । जनयति । पशून् । एव । प्रजातानिति प्र-जातान् । कुह्वी । प्रतीति । स्थापयति । एताः । एव । निरिति । वपेत् । ग्रामकाम इति ग्राम - कामः । छन्दांसि । वै । देविकाः । छन्दा-
ंसि । इव । खलु । वै । ग्रामः । छन्दोभिरिति छन्दः - भिः । एव । अस्मै । ग्रामम् । 30

TS 3.4.9.3

अवेति । रुन्धे । मृद्व्यतः । धातारम् । करोति । मृद्व्यतः । एव । एनम् । ग्रामस्य । दधाति । एताः । एव । निरिति । वपेत् । ज्योगामयावीति ज्योक् - आमयावी । छन्दांसि । वै । देविकाः । छन्दांसि । खलु । वै । एतम् । अभीति । मन्यन्ते । यस्य । ज्योक् । आमयति । छन्दोभिरिति छन्दः - भिः । एव । एनम् । अगदम् । करोति । मृद्व्यतः । धातारम् । करोति । मृद्व्यतः । वै । एतस्य । अक्लृप्तम् । यस्य । ज्योक् । आमयति । मृद्व्यतः । एव । अस्य । तेन । कल्पयति । एताः । एव । निरिति । 31

TS 3.4.9.4

वपेत् । यम् । यज्ञः । न । उपनमेदित्युप - नमेत् । छन्दांसि । वै । देविकाः । छन्दांसि । खलु । वै । एतम् । न । उपेति । नमन्ति । यम् । यज्ञः । न । उपन-
मतीत्युप - नमन्ति । प्रथमम् । धातारम् । करोति । मुखतः । एव । अस्मै । छन्दांसि

। दुधाति । उपेति । एनम् । यज्ञः । नमति । एताः । एव । निरिति । वपेत् ।
 ईजानः । छन्दांसि । वै । देविकाः । यातयामानीति यात - यामानि । इव । खलु ।
 वै । एतस्य । छन्दांसि । यः । ईजानः । उत्तममित्युत् - तमम् । धातारम् । करोति । 32

TS 3.4.9.5

उपरिष्ठात् । एव । अस्मै । छन्दांसि । अयातयामानीत्ययात - यामानि । अवेति । रुन्धे
 । उपेति । एनम् । उत्तर इत्युत् - तरः । यज्ञः । नमति । एताः । एव । निरिति
 । वपेत् । यम् । मेधा । न । उपनमेदित्युप - नमेत् । छन्दांसि । वै । देविकाः
 । छन्दांसि । खलु । वै । एतम् । न । उपेति । नमन्ति । यम् । मेधा । न ।
 उपनमतीत्युप - नमति । प्रथमम् । धातारम् । करोति । मुखतः । एव । अस्मै । छ-
 न्दांसि । दुधाति । उपेति । एनम् । मेधा । नमति । एताः । एव । निरिति । वपेत् । 33

TS 3.4.9.6

रुक्काम इति रुक्-कामः । छन्दांसि । वै । देविकाः । छन्दांसि । इव । खलु । वै ।
 रुक् । छन्दोभिरिति छन्दः-भिः । एव । अस्मिन् । रुचम् । दुधाति । क्षीरे । भवन्ति ।
 रुचम् । एव । अस्मिन् । दुधाति । मद्ध्यतः । धातारम् । करोति । मद्ध्यतः । एव । एनम्
 । रुचः । दुधाति । गायत्री । वै । अनुमतिरित्यनु - मतिः । त्रिष्टुक् । राका । जगती ।
 सिनीवाली । अनुष्टुबित्यनु - स्तुप् । कुहूः । धाता । वषट्कार इति वषट् - कारः । पूर्वपक्ष इति
 पूर्व - पक्षः । राका । अपरपक्ष इत्यपर - पक्षः । कुहूः । अमावास्येत्यमा - वास्या । सिनी-
 वाली । पौर्णमासीति पौर्ण - मासी । अनुमतिरित्यनु - मतिः । चन्द्रमाः । धाता । अष्टौ । 34

TS 3.4.9.7

वसंवः । अष्टाक्षरेत्यष्टा - अक्षरा । गायत्री । एकादश । रुद्राः । एकादशाक्षरेत्येकादश -
 अक्षरा । त्रिष्टुप् । द्वादश । आदित्याः । द्वादशाक्षरेति द्वादश-अक्षरा । जगती । प्रजापतिरिति

प्रजा - पतिः । अनुष्टुबित्यनु-स्तुप् । धाता । वषट्कार इति वषट् - कारः । एतत् । वै ।
 देविकाः । सर्वाणि । च । छन्दांसि । सर्वाः । च । देवताः । वषट्कार इति वषट् - कारः
 । ताः । यत् । सह । सर्वाः । निर्वपेदिति निः - वपेत् । ईश्वराः । एनम् । प्रदह इति प्र -
 दहः । द्वे इति । प्रथमे इति । निरुप्येति निः - उप्यं । धातुः । तृतीयम् । निरिति । वपेत्
 । तथो इति । एव । उत्तरे इत्युत् - तरे । निरिति । वपेत् । तथा । एनम् । न । प्रेति ।
 दहन्ति () । अथो इति । यस्मै । कामाय । निरुप्यन्त इति निः - उप्यन्ते । तम् । एव
 । आभिः । उपेति । आमोति ॥ 35

(पशुकामश्छन्दांसि वै देविकाश्छन्दांसि-ग्रामं-कल्पयत्येता एव निरुत्तमन्धातारं करोति - मेधा
 नमत्येता एव निर्वपे - दुष्टौ - दहन्ति - नवं च) (A9)

TS 3.4.10.1

वास्तोः । पते । प्रतीति । जानीहि । अस्मान् । स्वावेश इति सु-आवेशः । अनमीवः । भव
 । नः ॥ यत् । त्वा । ईमहे । प्रतीति । तत् । नः । जुषस्व । शम् । नः । एधि । द्विपद
 इति द्वि - पदे । शम् । चतुष्पद इति चतुः - पदे ॥ वास्तोः । पते । श्गमया । ससदेति
 सं - सदा । ते । सक्षीमहि । रण्वया । गातुमत्येति गातु - मत्या ॥ आवः । क्षेमै । उत
 । योगै । वरम् । नः । यूयम् । पात । स्वस्तिभिरिति स्वस्ति - भिः । सदा । नः ॥ यत्
 । सायंप्रातरिति सायं - प्रातः । अग्निहोत्रमित्यग्नि - होत्रम् । जुहोति । आहुतीष्टका इत्याहुति
 - इष्टकाः । एव । ताः । उपेति । धत्ते । 36

TS 3.4.10.2

यजमानः । अहोरात्राणीत्यहः-रात्राणि । वै । एतस्य । इष्टकाः । यः । आहिताग्निरित्याहित
 - अग्निः । यत् । सायंप्रातरिति सायं-प्रातः । जुहोति । अहोरात्राणीत्यहः - रात्राणि । एव ।
 आत्वा । इष्टकाः । कृत्वा । उपेति । धत्ते । दश । समानत्र । जुहोति । दशाक्षरेति दश -

अक्षरा । विराडिति वि - राट् । विराजमिति वि - राजम् । एव । आस्वा । इष्टिकाम् । कृत्वा ।
 उपेति । धत्ते । अथो इति । विराजीति वि - राजि । एव । यज्ञम् । आप्नोति । चित्यश्चित्य इति
 चित्यः - चित्यः । अस्य । भवति । तस्मात् । यत्र । दश । उषित्वा । प्रयातीति प्र - याति
 । तत् । यज्ञवास्त्विति यज्ञ-वास्तु । अवास्तु । एव । तत् । यत् । ततः । अर्वाचीनम् । 37

TS 3.4.10.3

रुद्रः । खलु । वै । वास्तोष्पतिरिति वास्तोः-पतिः । यत् । अहुत्वा । वास्तोष्पतीयमिति
 वास्तोः - पतीयम् । प्रयायादिति प्र - यायात् । रुद्रः । एनम् । भूत्वा । अग्निः । अनूत्थायेत्यनु
 - उत्थाय । हन्यात् । वास्तोष्पतीयमिति वास्तोः - पतीयम् । जुहोति । भागधेयेनेति भाग -
 धेयेन । एव । एनम् । शमयति । न । आर्तिम् । एति । ऋच्छति । यजमानः । यत् । युक्ते
 । जुहुयात् । यथा । प्रयात् इति प्र - याते । वास्तौ । आहुतिमित्या-हुतिम् । जुहोति । तादृक्
 । एव । तत् । यत् । अयुक्ते । जुहुयात् । यथा । क्षेमै । आहुतिमित्या - हुतिम् । जुहोति ।
 तादृक् । एव । तत् । अहुतम् । अस्य । वास्तोष्पतीयमिति वास्तोः - पतीयम् । स्यात् । 38

TS 3.4.10.4

दक्षिणः । युक्तः । भवति । सव्यः । अयुक्तः । अथ । वास्तोष्पतीयमिति वास्तोः-पतीयम्
 । जुहोति । उभयम् । एव । अक्ः । अपरिवर्गमित्यपरि - वर्गम् । एव । एनम् । शमयति
 । यत् । एकया । जुहुयात् । दर्विहोममिति दर्वि - होमम् । कुर्यात् । पुरोनुवाक्यामिति पुरः -
 अनुवाक्याम् । अनूच्येत्यनु - उच्य । याज्यया । जुहोति । सदेवत्वायेति सदेव - त्वाय । यत्
 । हुते । आदुद्ध्यादित्या - दुद्ध्यात् । रुद्रम् । गृहान् । अन्वारोहयेदित्यनु - आरोहयेत् । यत्
 । अवक्षाणानीत्यव - क्षाणानि । असंप्रक्षाप्येत्यसं - प्रक्षाप्य । प्रयायादिति प्र - यायात् । यथा
 । यज्ञवेशसमिति यज्ञ - वेशसम् । वा । आदहनमित्या - दहनम् । वा । तादृक् । एव । तत्
 । अयम् । ते । योनिः । ऋत्वियः । इति । अरण्योः । समारोहयतीति सं - आरोहयति । 39

TS 3.4.10.5

ए॒षः । वै । अ॒ग्नेः । योनिः॑ । स्वे । ए॒व । ए॒नम् । योनौ॑ । सु॒मारो॑हय॒तीति॑ सं-आरो॑हयति
 । अथो॒ इति॑ । खलु॑ । आ॒हुः । यत् । अ॒र॒ण्योः॑ । सु॒मारू॑ढ इति॑ सं-आरू॑ढः । नश्ये॑त् ।
 उ॒दि॒ति । अ॒स्य । अ॒ग्निः । सी॒देत् । पु॒न॒रा॒धेय॑ इति॑ पुनः - आ॒धेयः॑ । स्यात् । इति॑ । या
 । ते । अ॒ग्न । य॒ज्ञिया॑ । त॒नूः । तया॑ । एति॑ । इ॒हि । एति॑ । रो॒ह । इति॑ । आ॒त्मन् ।
 सु॒मारो॑हयत् इति॑ सं-आरो॑हयते । यज॑मानः । वै । अ॒ग्नेः । योनिः॑ । स्वाया॑म् । ए॒व । ए॒नम्
 । योन्या॑म् । सु॒मारो॑हयत् इति॑ सं - आरो॑हयते ॥ 40

(ध॒त्ते-ऽर्वा॒चीनः॑ -स्याथ॑-सु॒मारो॑हयति -पञ्च॑चत्वारि॒ंशच्च) (A10)

TS 3.4.11.1

त्वम् । अ॒ग्ने । बृ॒हत् । वयः॑ । दधा॑सि । दे॒व । दा॒शुषे॑ ॥ क॒विः । गृ॒हप॑तिरिति॑ गृह - प॒तिः
 । युवा॑ ॥ ह॒व्य॒वाडि॑ति॑ ह॒व्य - वाट् । अ॒ग्निः । अ॒जरः॑ । पि॒ता । नः । वि॒भुरि॑ति॑ वि - भुः
 । वि॒भावे॑ति॑ वि - भावा॑ । सु॒दृशी॑क इति॑ सु - दृशी॑कः । अ॒स्मे इति॑ ॥ सु॒गा॒रु॒ह॒प॒त्या इति॑ सु
 - गा॒रु॒ह॒प॒त्याः । समि॑ति॑ । इषः॑ । दि॒दीहि॑ । स्म॒द्रिय॑गित्य॑स्म - द्रिय॑क् । समि॑ति॑ । मि॒मीहि॑
 । श्रवा॑सि ॥ त्वम् । च । सो॒म । नः । वशः॑ । जी॒वातु॑म् । न । म॒रा॒म॒हे ॥ प्रि॒यस्तो॑त्र
 इति॑ प्रि॒य - स्तो॑त्रः । वन॑स्पतिः ॥ ब्र॒ह्मा । दे॒वाना॑म् । प॒दुवी॑रिति॑ पद - वीः । क॒वीना॑म् ।
 ऋ॒षिः । वि॒प्रा॒णाम् । म॒हि॒षः । मृ॒गाणा॑म् ॥ श्ये॑नः । गृ॒द्धा॒णाम् । स्व॒र्धिति॑रिति॑ स्व - धि॒तिः
 । वना॑नाम् । सोमः॑ । 41

TS 3.4.11.2

प॒वित्र॑म् । अ॒तीति॑ । ए॒ति । रेभ॑न् ॥ एति॑ । वि॒श्वदे॑वमिति॑ वि॒श्व - दे॒वम् । सत्प॑तिमिति॑ सत् -
 प॒तिम् । सू॒क्तैरि॑ति॑ सु-उ॒क्तैः । अ॒द्य । वृ॒णीम॑हे ॥ स॒त्यस॑वमिति॑ स॒त्य-स॒वम् । सु॒वितार॑म् ॥
 एति॑ । स॒त्येन॑ । रज॑सा । वर्त॑मानः । नि॒वेश॑यन्निति॑ नि-वे॒शय॑न् । अ॒मृत॑म् । म॒र्त्यम् । च ॥

हिरण्ययेन । सविता । रथेन । एति । देवः । याति । भुवना । विपश्यन्निति वि-पश्यन् ॥ यथा । नः । अदितिः । करत् । पथे । नृभ्य इति नृ - भ्यः । यथा । गवे ॥ यथा । तोकाय । रुद्रियम् ॥ मा । नः । तोके । तनये । मा । नः । आयुषि । मा । नः । गोषु । मा । 42

TS 3.4.11.3

नः । अश्वेषु । रीरिषः ॥ वीरान् । मा । नः । रुद्र । भामितः । वधीः । हविष्मन्तः । नमसा । विधेम । ते ॥ उदप्रुत् इत्युद - प्रुतः । न । वयः । रक्षमाणाः । वावदतः । अभ्रियस्य । इव । घोषाः ॥ गिरिभ्रज इति गिरि - भ्रजः । न । ऊर्मयः । मदन्तः । बृहस्पतिम् । अभीति । अर्काः । अनावन् ॥ हसैः । इव । सखिभिरिति सखि - भिः । वावदद्भिरिति वावदत्- भिः । अश्मन्मयानीत्यश्मन् - मयानि । नहना । व्यस्यन्निति वि-अस्यन् ॥ बृहस्पतिः । अभिकर्त्तृदित्यभि - कर्त्तृदत् । गाः । उत । प्रेति । अस्तौत् । उदिति । च । विद्वान् । अगायत् ॥ एति । इन्द्र । सानसिम् । रयिम् । 43

TS 3.4.11.4

सजित्वानमिति स - जित्वानम् । सदासहमिति सदा - सहम् ॥ वरषिष्ठम् । ऊतये । भ्र । प्रेति । ससाहिषे । पुरुहूतेति पुरु-हूत् । शत्रून् । ज्येष्ठः । ते । शुष्मः । इह । रातिः । अस्तु ॥ इन्द्र । एति । भ्र । दक्षिणेन । वसूनि । पतिः । सिन्धूनाम् । असि । रेवतीनाम् ॥ त्वम् । सुतस्य । पीतये । सुद्यः । वृद्धः । अजायथाः । इन्द्र । ज्यैष्ठ्याय । सुक्रतो इति सु-क्रतो ॥ भुवः । त्वम् । इन्द्र । ब्रह्मणा । महान् । भुवः । विश्वेषु । स-वनेषु । यज्ञियः ॥ भुवः । नृन् । च्यौत्नः । विश्वस्मिन् । भरै । ज्येष्ठः । च । मन्त्रः । 44

TS 3.4.11.5

विश्वचरुषण इति विश्व - चरुषणे ॥ मित्रस्य । चरुषणीधृत इति चरुषणी - धृतः । श्रवः । देवस्य । सानसिम् ॥ सत्यम् । चित्रश्रवस्तममिति चित्रश्रवः - तमम् ॥ मित्रः । जनान् ।

या॒त॒य॒ति॒ । प्र॒जा॒न॒त्रि॒ति॒ प्र - जा॒नन् । मि॒त्रः । दा॒धा॒र॒ । पृ॒थि॒वी॒म् । उ॒त । द्याम् ॥ मि॒त्रः ।
 कृ॒ष्टीः । अ॒नि॒मि॒षे॒त्य॒नि॒ - मि॒षा॒ । अ॒भी॒ति॒ । च॒ष्टे॒ । स॒त्याय॑ । ह॒व्यम् । घृ॒त॒व॒दि॒ति॒ घृ॒त॒व॒त्
 । वि॒धे॒म् ॥ प्रे॒ति॒ । सः । मि॒त्र॒ । म॒तः॑ । अ॒स्तु॒ । प्र॒य॑स्वान् । यः । ते॒ । आ॒दि॒त्य॒ ।
 शि॒क्ष॑ति॒ । व्र॒ते॒न॑ ॥ न । ह॒न्य॑ते॒ । न । जी॒य॑ते॒ । त्वो॒तः॑ । न । ए॒नम् । अ॒श्व॑हः । अ॒श्रो॑ति॒
 । अ॒न्ति॑तः । न । दू॒रात् ॥ यत् । 45

TS 3.4.11.6

चि॒त् । हि॒ । ते॒ । वि॒शः॑ । य॒था॒ । प्रे॒ति॒ । दे॒व॒ । व॒रु॒ण॒ । व्र॒त॒म् ॥ मि॒नी॒म॒सि॑ । द्य॒वि॒द्य॒वी॒ति॒
 द्य॒वि॒ - द्य॒वि॒ ॥ यत् । कि॒म् । च॒ । इ॒द॒म् । व॒रु॒ण॒ । दै॒व्यै॑ । ज॒ने॑ । अ॒भि॒द्रो॒ह॒मि॒त्य॑भि॒ -
 द्रो॒ह॒म् । म॒नु॒ष्याः॑ । च॒रा॒म॒सि॑ ॥ अ॒चि॑न्ती॒ । यत् । त॒व॑ । ध॒र्मा॑ । यु॒यो॒पि॒म॒ । मा॒ । नः॑ ।
 तस्मा॑त् । ए॒न॑सः । दे॒व॒ । री॒रि॒षः॑ ॥ कि॒त॒वा॒सः॑ । यत् । रि॒रि॒पुः॑ । न । दी॒वि॒ । यत् ।
 वा॒ । घ॒ । स॒त्य॒म् । उ॒त॒ । यत् । न । वि॒द्म॑ ॥ सर्वा॑ । ता॒ । वी॒ति॑ । स्य॒ । शि॒थि॒रा ()
 । इ॒व॒ । दे॒व॒ । अ॒थ॑ । ते॒ । स्या॒म् । व॒रु॒ण॒ । प्रि॒या॒सः॑ ॥ 46

(सोमो-गोषु मा- रुयिं - मन्त्रो -य-च्छिथिरा-सप्त च) (A11)

praSna korvai with starting padams of 1 to 11 anuvAkams :-

(वि वा ए॒तस्या॑ - ऽऽवा॑यो - इ॒मे वै - चि॒त्त॒ञ्चा॒ - ऽग्नि॑भू॒ताना॑ - दे॒वा वा अ॑भ्या॒ता॒ना - नृ॒ता॒षा॒ङ् -
 रा॒ष्ट्रका॑मा॒य॒ - दे॒वि॒का॒ - वा॒स्तो॑ष्प॒ते - त्वम॑ग्रे बृ॒ह - दे॒का॑दश)

korvai with starting padams of 1, 11, 21 series of pa jCAtis :-

(वि वा ए॒तस्ये॑ - त्या॒ह - मृ॒त्यु॒र्गन्ध॒र्वो - ऽव॑ रु॒न्धे म॒द्भ्य॑त - स्त्वम॑ग्रे बृ॒हथ् - ष॒ट्त्वा॑रि॒शत॑)

first and last padam of Fourth praSnam of kANDam 3 :-

(वि वा ए॒तस्य॑ - प्रि॒यासः॑)

॥ हरिः॑ ॐ ॥ ॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां तृतीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः समाप्तः ॥